

PODANI, J.:

Tengeri csigák és kagylók BARTÓK BÉLA hagyatékában - Seashells from BÉLA BARTÓK's estate

Talán kevésbé ismert tény, hogy BARTÓK BÉLA szabad idejében gyakran hódolt az állatgyűjtés szenvedélyének. Hazai és külföldi útjain, hacsak tehetett, gyűjtésben keresett kikapcsolódást. Elsősorban a rovarok érdekelték. Tudományos alapossgal redszerezett gyűjteménye nagy fajismeretét bizonyítja. A rovarok mellett esetlegesen más állatcsoportokkal is foglalkozott. Gyűjteményének egy része mindmáig fennmaradt, mely most, a zeneszerző születésének századik évfordulóján tudományos feldolgozásra került. Engem ért az a megtiszteltetés, hogy a hagyatékban talált tengeri csigákat és kagylókat megvizsgálhattam.

A 67 példányból álló kis kollekción, a rovargyűjteménnyel ellentétben, teljesen rendezetlen volt. Első pillantásra is látszott, hogy az anyag legalább két, egy atlanti és egy mediterrán lelőhelyről származik. Ifj. BARTÓK BÉLA közlése megerősítette ezt a feltételezést. BARTÓK BÉLA hosszabb ideig koncertezett Angliában és sok időt töltött Franciaország mediterrán partvidékén is. Minden bizonnyal ekkor gyűjtötte a héjakat. Járt még Nápolyban, Palermóban és Algirban is, de itt csak rövidebb ideig tartózkodott. A fajlista és az életrajzi adatok alapján így biztos az angliai és nagyon valószínű a franciaországi eredet, de az olaszországi sem zárható ki teljesen. Az algiri gyűjtés azért nem látszik valószínűnek, mert a fajösszetétel ehhez képest szegényes.

A gyűjtemény 17 kagyló- és 5 csigafajból áll, az egyedszámokat az alábbi lista tartalmazza. A nomenklatura NORDSIECK (1968, 1969) munkáit követi. A gyors tájékozódás kedvéért MD-vel jelöltem meg a mediterrán, AT-vel pedig az atlanti eredetű fajokat; a többi bármelyik említett lelőhelyről előkerülhetett.

1. <i>Cerastoderma glaucum lamarecki</i> (REEVE)	MD	1
2. <i>C. glaucum</i> ssp.?		1
3. <i>C. edule</i> (L.)	AT	2
4. <i>Sphaerocardium paucicostatum</i> (SOWERBY)		2
5. <i>Acanthocardia aculeata</i> (L.)		1
6. <i>A. echinata</i> (L.)		3
7. <i>Glycymeris violacescens</i> (LAMARCK)	MD	12
8. <i>Mytilus edulis</i> L.	AT	3
9. <i>Ensis ensis</i> (L.)		1
10. <i>Anomia ephippium</i> L.		1
11. <i>Donax trunculus</i> L.	MD	1
12. <i>D. vittatus</i> (DA COSTA)		6
13. <i>Aequipecten opercularis</i> (L.)		10
14. <i>Chlamys varia</i> (L.)		4

15. <i>Pecten maximus</i> (L.)		4
16. <i>Spisula subtruncata</i> (DA COSTA)	AT	1
17. <i>Chamelea gallina</i> (L.)	MD	2
18. <i>Ostreidae</i> sp.		1
19. <i>Patella vulgata</i> L.	AT	1
20. <i>P. depressa</i> PENNANT (?)	AT	1
21. <i>P. intermedia</i> JEFFREYS	AT	4
22. <i>Hinia reticulata</i> (L.)		4
23. <i>Buccinum undatum</i> L.		1

Összesen: 67 db

A fenti fajlistában különlegességeket nem találhatunk. Ez inkább egy kis adalék egy nagy zeneszerző széleskörű természettudományos érdeklődésének igazolásához.

Summary

On the occasion of the 100th birthday of BÉLA BARTÓK, the author gives a brief account on the marine shells found in the composer's estate. It is likely that the shells were collected by the composer himself during his stay in England and France. Nomenclature follows NORDSIECK (1968, 1969).

Irodalom

NORDSIECK, F. (1968): Die europäischen Meeres-Gehäuseschnecken (Prosobranchia). Vom Eismeer bis Kapverden und Mittelmeer. G. Fischer, Stuttgart, pp. 273. - NORDSIECK, F. (1969): Die europäischen Meeresmuscheln (Bivalvia). Vom Eismeer bis Kapverden, Mittelmeer und Schwarzes Meer. G. Fischer, Stuttgart, pp. 255.

DR. PODANI JÁNOS

Vácrátót

MTA Botanikai Kutató Intézet

H-2163